

ANT AKMENOS KRANTŲ

Abakai. Kaimas, iš kurio kilę

Kairiajame Minijos krante tarp Kartenos, Budrių ir Nausodžio plyti Abakų kaimas. Jo žemės driekiasi nuostabiame gamtos kampelyje – ledynmečio tirpsmo metu suformuotame plačiame Minijos upės vingio slėnyje ir aukštumose, kurias raižo Kūlupio ir Žvirgždų upeliai. Abakų pakraštyje prie Minijos ir Kūlupio santakos stovi Kartenos Lurdas su gydomąja galia garsėjančiu šaltiniu.

Susiformavo prieš daugiau nei 400 metų

Kaimo žemėje žmonės nuolat gyvena nuo I tūkstantmečio vidurio. Apie tai liudija šalia stūksantis Kartenos piliakalnis, kartais priskiriamas Abakams.

Manoma, kad pilyje gyvenę kuršiai į Minijos ir Kūlupio santaką įsiterpusiame aukštumos kyšulyje buvo įsirengę alką, kuriame, šalia dabartinio Kartenos Lurdo, garbino savo dievus ir aukojo jiems aukas.

Abakais pavadintas žemaičių žemdirbių kaimas susiformavo per Valakų reformą, XVI a. antroje pusėje. Tai buvo tipinis gatvinis rėžinis kaimas, kurio gyvenvietės sodybos stovėjo centre, abipus pagrindinio kelio,ėjusio iš Kartenos į Nausodį ir Mišūčių dvarą.

Nuo šios gatvės vakarine kaimo dalimi link brastos per Miniją leidosi kitas kelias, kuris kitame upės krante kirto senąjį Kartenos–Kretingos kelią ir ėjo tolyn į Zadeikius.

Kaimas priklausė Kartenos dvarui, o XVII a. pateko į didikų Sapiegų suformuotą šio dvaro ūkinį padalinį – Gudeliškės palivarką, kurį dvarininkai 1634 m. užrašė Kartenos klebonijai.

Pavadinimo kilmė aiškinama įvairiai

Iš kur kilo kaimo pavadinimas, sunku pasakyti. Abaku vadinamas senovinis, iki XVIII a. pabaigos naudotas skaičiavimo prietaisas, laikomas skaitytuvų prototipu. Be to, architektūroje abaku vadinama kvadratinės plokštės pavidalo kolonos kapitelio viršutinė dalis.

O gal Abaku vadinosi pirmasis naujakuris, apsigyvenęs šioje žemėje, nes tuo laikotarpiu, kai kūrėsi kaimas, nausėdijas buvo įprasta vadinti pirmųjų jų gyventojų vardais.

Abakiškiai vietovardžio kilmę aiškina savaip. Pasak jų, „šioje vietovėje gyvenę žmonės buvę gana nedraugiški, pikti, galėję rietis dėl niekų. Jei višta ėjo ir iškapstė kaimyno daržą – kilo barniai, vištos „nuskriaustasis“ net paduodavo skriaudėjos savininką į teismą.

Taip ir gyvenę bardamiesi, bylinėdamiesi, riedamiesi lyg šunys. O šio rusų kalba – „sobaka“. Tai buvo seni laikai, bet laikui bėgant raidė „s“ buvo atmesta, kaimui prigijo pavadinimas „Abakai“. Šią versiją papasakojo Malvina Miklovaitė-Jaškūnienė, o ją prieš penkiolika metų užrašė Kartenos vidurinės mokyklos mokytoja Bronė Butkuvienė.

Nuo XVI a. kaimas turėjo savo kapines, kurias įsirengė bendrosė ganyklose, Minijos slėnio terasoje, netoli kelio, vedusio link brastos per upę. Oficialiai jos veikė iki XVIII a. pabaigos. Pasakojama, kad daugiausia čia amžinam poilsiui atgule nuo baisiausios to meto maro ligos amžinybėn iškeliavę kaimo gyventojai. Dėl to kapines imta vadinti Markapiais.

Bažnytinei vadovybei uždraudus laidoti kaimų kapinėse, nuo XVIII a. pabaigos mirusieji buvo vežami į naujai įrengtas Kartenos parapijos kapines. Apleistose ir Senkapiais vadinamose kaimo kapinėse XIX a. ir XX a. pradžioje retsykiais be kunigo laidodavo savižudžius, nekrikštytus kūdikius, iš Minijos ištrauktus skenduolius, nuo epideminių ligų mirusius vaikus ir suaugusiuosius.

Paskutinės senkapiuose palaidotos 1917–1918 m. siutėjusios vidurių šiltinės aukos. Mirusiųjų atminimą nuo seno saugojo keletas ažuolinių monumentalių kryžių ir koplytėlė su šventųjų skulptūromis, kurie laikui bėgant sunyko. Tarpukariu ir pokario metais šalia buvusios sodybos savininkas Vladas Šlušnys kapinėse kasė rūsius bulvėms per žiemą saugoti.

Prieš šimtą metų buvo apie 200 gyventojų

1842 m. rusų valdžia kaimo žemes atėmė iš Kartenos bažnyčios ir priskyrė valstybiniam Kartenos dvarui.

1845 metais Abakuose gyveno 86 katalikai – 39 vyrai ir 47 moterys, priklausę Kartenos parapijai. Tai buvo Domininko Bernoto, Juozapo Milišiaus, Marcijono Puplio, Ignoto Rudelio, Antano Jonkaus, Teodoro Bolekaus, Juozapo Lingio, dviejų bendravardžių ir bendrapavardžių Antanų Vainorų, Antano Budrio, Tomo Buivydo, Jono Gedimino, Leono Vasiliausko, Antano Pakso, dviejų bendravardžių ir bendrapavardžių Juozapų Bertauskų, Juozapo Toporo, Pikturio Butkaus ir Nikodemio Kedišo šeimos.

Be jų minimi Jonas Simutis, Jonas Lukauskis, Uršulė Simutyte, Marijona Zubaitė, Joana Žiliutė, Elžbieta Brazdauskė, Elitojona Katuškiene, Eleonora Šopariene, Eleonora Pudikaitė, Marijona Šoparaitė, Pranciškus Liaudanskas ir Barbora Pakšaitė su vaikais Juozapu ir Marijona.

1846 metais Abakuose buvo 18 dūmų – baudžiavinių valstiečių sodybų, o 1849 m. Kartenos valstybiniam dvarui priklausė 99 baudžiavinių. Paleidus valstiečius iš baudžiavos, už jiems suteiktą žemę atodirbio prievolę valstybiniame dvare 1870 m. atlikinėjo 17 kaimo prievolinkų.

Nuo 1870 m. kaimas priklausė Kartenos valsčiaus Budrių seniūnijai. Jame 1872 m. buvo 17 ūkių. Po baudžiavinių laikotarpiu gyvenvietė gerokai išaugo, joje 1902 m. buvo jau 202 gyventojai, o 1916 m. – 24 ūkiai.

Tarpukariu Abakai tebeprisiklausė Budrių seniūnijai. Prasidėjus žemės reformai, 1922 m. gatvinis-valakinis kaimas buvo išskaidytas į 37 vienkiaminius ūkius, kuriuose 1923 m. gyveno 193 gyventojai.

Žemės reformos metu iš gatvinio kaimo gyvenvietės į vienkiaminius ūkius išsikėlė Vladas Jasinskis, Jonas Miklovas, Liutikas, Klemensas Jonkus, Striaukai, taip pat Vladas Šlušnys, pasistatęs sodybą Minijos

Lietuvos Respublikos prezidento Rolando Pakso seneliai Jonas ir Barbora Pakšai. Nežinomas fotografas. XX a. 4 deš. Kretingos muziejus, KM-IF5275.

slėnyje šalia kaimo kapinių. Dalis jų įsikūrė Pempynais vadinamame kaimo pakraštyje. Pasakojama, kad šioje vietoje buvusi pempų perėjimo vieta, dėl to vietovė ir gavusi tokį vardą.

Iš Abakų kilo Prezidento R. Pakso tėvai

Stambiausius ūkius valdė ūkininkai Klemensas Jonkus, Bonifacas Kupšys, Vladas Jasinskis, Jonas Miklovas, turėję apie 30–40 ha žemės. Ūkiuose dirbo patys šeimnininkai ir jų vaikai. Stambūs ūkininkai samdė bernus, žemaitiškai vaikus, mergas, piemenis, auklė mažiems vaikams.

Kaimo būta bendrapavardžių. Jiems atskirti kaimynai sugalvodavo pravardes. Taip vienas iš Šlušnių vadinamas Mendeliu, nes buvęs panašus į žydą, o Ignas Šlušnys – Šlušnaitis, žemaitiškai Šlušnaitis.

Kaimas turėjo savo amatininkų, kuriais būdavo mažžemiai arba trobelninkai. Siuvėjo, žemaitiškai kriaučiaus, amatu vertėsi Jonas Pakšas, batiuviu dirbo vienos kojos Pirmajame pasauliniame kare netekęs Klemensas Jonkus, kalviu – Steponas Jonkus, staliaus ir statybininko darbus vykdė Antanas Mažeika, turėjęs vėjo malūną, kuliamačią mašiną ir diskinių pjūklą – zeimerį lentoms pjauti.

Jonas Pakšas (1880–1950) siuvėjo amato mokėsi tarnaudamas gizeliu pas apylinkės siuvėjus. Savarankišką gyvenimą pradėjo mažame ūkelyje, į kurį iš gretimo Rubulių kaimo parsivedė jaunesnę žmoną Barborą Rekašiuotę (1894–1977).

Susilaukęs pirmagimės dukros Ko-

Kartenos Lurdo koplyčios interjeras. Viršuje kabo Nukryžiuotojo skulptūra, už kurios matosi barokinis altorius su Švč. Mergelės Marijos paveikslu (šiuo metu saugomas Kartenos bažnyčioje). Julijaus Kanarsko nuotr., 1986 m.

trynos, išvyko uždariauti į Jungtines Amerikos Valstijas. Ypatingų turtų ten nesukaupė, tačiau po trejų metų sugrįžęs į Abakus nusipirko žemės ir savo ūkį padidino iki 9,5 hektaro.

Laikui bėgant mažžemio siuvėjo šeimoje užaugo net 9 vaikai: šeši sūnūs ir trys dukros. Iš jų tėvo amato tradicijas tęsė Valentinas Pakšas.

Kitas sūnus Feliksas Pakšas sukū-

Abakų (Abaki) kaimo planas Pirmojo pasaulinio karo metais. Ištrauka iš Prūsijos (Vokietijos) karinių topografinių parengto Vokietijos imperijos Kartenos apylinkių žemėlapiu. 1916 m.

reš šeimą gyveno Telšiuose, kur jam žmona Emilija 1956 m. birželio 10 d. pagimdė vienturtį sūnų Rolandą – būsimą inžinierių, lakūną, politiką ir Lietuvos Respublikos prezidentą.

Todėl Abakų gyventojai pelnytai didžiujasi, kad jų žemėje glūdi vieno iš Lietuvos valstybės vadovų giminės šaknys.

Antrojo pasaulinio karo metais Pakšų sodyboje buvo įsikūręs vokiečių karinio dalinio štabas. Kaimo aukštumos palei Miniją labai tiko gynybai, todėl visi abakiškiai ir aplinkinių kaimų gyventojai buvo prievarta varomi kasti gynybinių įtvirtinimų. Palei aukštumos šlaitą buvo iškastos

trys apkasų linijos, iš kurių viena buvusi plati, skirta tankams sulaikyti.

Pradžią Lurdo sukūrimui davė sapnas

Rytiniame kaimo pakraštyje, aukštumoje netoli Minijos ir Kūlupio santakos, Kartenos klebonijos palivarko žemėje gyveno trobelninkas, senbėrnis Kazimieras Navirauskas.

Jo sodybėlė stovėjo legendomis apipintoje vietovėje, vadinamoje Pastauninko kalnu. Pasakojama, kad apylinkėje pasiklydę žmonės stebuklingu būdu atsidurdavo ant Pastauninko kalno, nuo kurio jau nesunkiai rasdavo kelią į namus.

Kitas pasakojimas mena, kad aukštumos papėdėje susibėgdavo trys šaltiniai, prie kurių paslaptinai blyksėdavo žiburėliai, o laumės vyrams autus skalbdavo. Vakariename kyšulio pakraštyje tebėra šaltinis, kuris, esą, nuo seno turi gydomąją galią. Prie jo stovėjo medinė koplytėlė, gegužės mėnesį per Kryžiaus dienas rinkdavosi kaimo gyventojai, giedodavo giesmes.

Sylk Kazimierui Navirauskui prisipaavo keistas sapnas, kuriame jis išvydęs netoli šaltinio stovinčią Švč. Mergelę Mariją, o ant kalno – Jėzų Kristų.

Kitas sūnus Feliksas Pakšas sukū-

Kartenos Lurdas (kairėje) ir jo statytojo Kazimiero Navirausko trobesiai (dešinėje). Juozo Mickevičiaus nuotr., 1965 m. Kretingos muziejaus archyvas.

Sapnui pasikartojus dar du sykus, jis ėmėsi darbo: prie šaltinio iš lauko akmenų išmūrėjo Lurdo grotvą su Švč. Lurdo Marijos skulptūra, o ant kalno pastatė medinę koplyčią ir betoninę Kristaus, nešančio kryžių, skulptūrą.

Abi skulptūras parvėžė klebonas Marijos – iš Prancūzijos, o Kristus – iš Šveikšnos. Koplyčios puošmena tapo barokinis, XVIII a. pabaigoje pagamintas senosios Budrių bažnyčios altorius su Švč. Mergelės Marijos paveikslu ir angelų skulptūromis.

Darbus pabaigus, Kartenos Lurdą 1921 m. pašventino parapijos klebonas Kazimieras Daukša. Tarpukariu prie Lurdo žmonės per Šv. Petro atlai-

ANT AKMENOS KRANTŲ

Prezidento R. Pakso tėvai

dus, Gegužines pamaldas rinkdavosi iš visų Kartenos parapijos vietovių, po Šv. Mišių bažnyčioje, į Lurdo šventovę vyko iškilmingos maldininkų eisenos.

Abakuose – garsiojo misionieriaus H. Šulco šaknys

1914 metais Abakuose gimė ir augo Elžbieta Mockutė-Šulc, kuri mirė 2004 metais ir palaidota Kartenos kapinėse.

Jos tėvai Elena ir Kostas Mockai ūkininkavo nedideliame 5 ha ūkyje ir be Elžbietos augino dar dukrą Eleną, sūnus Albertą ir Vaclovą.

Elžbieta ištekėjo už Klaipėdos krašto evangeliko liuteronu Kurto Šulco, kuris Antrojo pasaulinio karo metais žuvo. Baigiantis karui ji su dviem mažamečiais sūnumis Eriku ir Hermanu pasitraukė į Vakarų Vokietiją.

Vyresnysis sūnus Erikas užaugęs tapo inžinieriumi elektriku, o Hermanas Jonas Šulcas pasirinko kunigo kelią, dirbo misionieriumi nepritekliaus, bado ir karų draskomoje Ruandoje (Centrinė Afrika), rūpinosi šio krašto gyventojų dvasiniu gyvenimu, maitinimu ir buitimi.

Jam į pagalbą atvykdavo ir mama. Susigrąžintoje senelio Hanso Šulco sodyboje Kretingos rajono Kėkštų kaime jis įkūrė jaunimo sodybą-stovyklavietę, kurioje pamainomis gyvena dvasinės pagalbos ieškantis jaunimas iš Afrikos, Lenkijos, Vokietijos, Lietuvos ir kitų kraštų.

Elžbietos Mockutės-Šulc sesuo Elena su vyru Antanu Šapkumi, sūnumi Fridriku Antanu, dukra Elena ir motina Elena Mockienė 1948 m. buvo ištremti į Krasnojarsko krašto Bogučianų rajoną.

Be Šapkų šeimos, 1948–1949 m. iš Abakų į Sibirą buvo ištremti dar 24 žmonės: Igno Anužio, Vlado Jasinsko, Klemenso Jonkaus, Bonifaco Kupšio, Jono Miklovo, Antano Žilinsko šeimos ir Katryna Slušnienė.

Daugiausia tai buvo partizanų tėvai, seneliai, broliai, seserys ir artimieji. Ne visiems jiems buvo lemta grįžti į Tėvynę. Tremtyje mirė Elena Mockienė, broliai Adomas ir Ignas Anužiai, sutuoktiniai Domicelė ir Klemensas Jonkai, Katryna Slušnienė.

Monumentalus kryžius Jono ir Malvinos Miklovų sodybai atminti. Memorialinės lentelės užrašas skelbia: „Ženklink, Kristau, ant kryžiaus Rūpintojėliu galulaukėj rymodamas, tą žemės lopinėlį, kuriame darbštūs ir giliai tikintys tėvai Jonas ir Malvina Miklovai išaugino gausią trylikos vaikų šeimą. 1990 m.“ Juliaus Kanarsko nuotr., 2010 m.

Už laisvę kovojo visa Miklovų šeima

Nemaža dalis jaunų kaimo vyrų po Antrojo pasaulinio karo tapo Lietuvos laisvės armijos partizanais arba jų rėmėjais. Tarp jų buvo trys broliai Ignas, Pranas ir Vytautas iš gausios stambių ūkininkų Jono ir Malvinos Miklovų šeimos.

Ignas Miklovas (1912–2004) kovotoju už Lietuvos laisvę tapo dar 1941 m. birželį, įstojęs į Lietuvos aktyvistų frontą.

Pokariui dirbo Kretingoje, nuo 1946 m. rudens buvo Žemaičių apygardos Kardo rinktinės partizanų slapyvardžiu Karklaitis. 1947 metų pavasarį jam buvo pavesta organizuoti kretingiškių pasipriešinimą ginant nuo suėmimo pranciškonų vienuolyno viršininką ir parapijos kleboną kunigą tėvą Pijų (Jurgį) Andraitį OFM.

Už tai buvo suimtas, kalintas ir tardytas MGB (Valstybės saugumo ministerijos) Kretingos apskrities skyriaus areštiniėje, Klaipėdos ir Vilniaus kalėjimuose. 1948 metais nuteistas 10 metų lagerio ir 5 metams tremties, išvežtas į Kazachstano vario kasyklose veikusius lagerius.

Į gimtinių grįžo 1958 m., gyveno Kartenoje. Atkūrus Nepriklausomybę, 1990 m. įstojo į Lietuvos šaulių sąjungos Kartenos būrį, dalyvavo 1991 m. įvykiuose ginant Parlamentą, buvo apdovanotas sausio 13-osios atminimo medaliu, nominuotas Garbės šauliu.

Jaunėlis brolis Vytautas Miklovas (g. 1926 m.) į enkavedistų rankas pateko 1945 m. pabaigoje. Kalėjo Klaipėdoje ir Šiauliuose, 1946 m. buvo nuteistas 6 metams lagerio bei 5 metams tremties ir išvežtas į Kargopollagą, veikusį Rusijos Federacijos Archangelsko srityje.

Kitas brolis Pranas Miklovas (g. 1906 m.) suimtas 1948 m. rugsėjį, kalintas Klaipėdoje ir Vilniuje, nuteistas 25 metams lagerio ir išvežtas į Komijoje veikusį Minlagą. Po Stalino mirties bausmę sumažinus, 1956 m. grįžo į Lietuvą.

Miklovų šeimoje užaugo kunigas Juozapas Miklovas (1919–1991), tarnavęs Luokės, Švėkšnos, Varnių, Mažeikių parapijose, vėliau buvęs Palangos parapijos klebonu ir dekanato dekanu, dirbęs laikraščio „Palanga“ redakcinės kolegijos nariu. Amžinam poilsiui jis atgulė Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios šventoriuje.

Kaimas garsėjo savo partizanais

Nuo pirmųjų pokario metų į partizaninį judėjimą įsijungė Vlado ir Katrynos Slušnių vienturtis sūnus Vladas Slušnys (1926–1948).

Anksti netekęs tėvo, nuo paauglystės dirbo sunkius vyriškus ūkio darbus, o 1945 m. tapo partizanų ryšininku. Draugavo su Karolina Budryte iš Rubulių kaimo, su kuria 1947 m. rudenį sukūrė šeimą.

Patekęs į sovietų saugumiečių akiratį, buvo suimtas ir tardomas MGB Kartenos valsčiaus poskyrio būstinėje. Iš jos išėjęs, su žmona pasitraukė į mišką ir tapo Buganto (Kartenos) kuopos partizanais Jūreiviu ir Maryte (kitaip – Jūreiviene).

Abu žuvo 1948 m. rugsėjo 8 d. partizanų ryšininko Igno Slušnio-Tėvuko sodyboje gretimame Nausodžio kaime. Kartu su jais galvą paguldė

bendražygis, dar vienas iš Abakų kilęs partizanas Bronius Anužis-Žalgiris (1929–1948). Jų kūnus sribai parvežė į Karteną, pametė aikštėje prie jubiliejinio kryžiaus atpažinimui ir paniekinimui, o vėliau užkasė MGB būstinės kieme.

Partizanais tapo Antano ir Marijos Žilinskių sūnūs – dvyniai Antanas ir Aloyzas bei Alfonsas. Antanas ir Alfonsas Žilinskai su kitais Buganto kuopos nariais žuvo 1948 m. netoli gimtųjų namų – Balsiškių kaime, mūšyje su MGB vidaus kariuomenės 24-ojo šaulių korpuso kariais ir Kretingos apskrities sribais, įvyksiuose prie Tyro pelkės. Aloyzas į sribų pasalą pateko ir žuvo 1949 m. šalia Nasrėnų kaimo.

Dar vienas abakiškis partizanas Stepas Jonkus 1947 m. buvo suimtas, nuteistas 10 metų lagerio ir 5 metams tremties bei išvežtas į Toluosiuose Rytuose veikusį Sachalino Aleksandrovsko lagerį.

Partizanų ryšininku tapo Elžbietos Mockutės-Šulc brolis Albertas Mockus. Jis 1948 m. buvo suimtas, kalintas Klaipėdoje, nuteistas 25 metams lagerio ir išvežtas Komijoje veikusį Uchtizemlagą. Tremtį nuo 1954 m. atliko Goltjavino gyvenvietėje, Krasnojarsko krašto Bogučianų rajone, iš kurio į Lietuvą nebegrįžo.

Žmonės išsaugojo Lurdą ir per sovietmetį

Po masinių trėmimų prasidėjo prievartinis kolektyvinių ūkių – kolūkių, vadintų kolchozais, kūrimas.

1949 metais Abakų kaimas tapo „Gegužės pirmosios“ kolūkiu. Po poros metų jis buvo prijungtas prie Žemaitės kolūkio, kurio administraciniu centru buvo Karteną.

Abakuose liko atskira kolūkio brigada, kuriai keliolika metų vadovavo brigadininkas Bronius Navirauskas. Brigadoje buvo pastatytos fermos, kiti ūkiniai-gamybiniai pastatai.

Ateizmą propagavusi sovietų valdžia siekė įvairiais būdais atpratinti žmones nuo tikėjimo ir katalikiškų tradicijų.

Siekdami įbauginti abakiškius, kad jie nelankyti kaime esančio Kartenos Lurdo, 1949 m. du ginkluoti milicininkai išdaugė koplyčios langus, o įsiveržę į vidų nulaužė angelų skulptūrėlių sparnus. Kolūkių laikais Lurdas buvo atitvertas spygliuota viela, o aršaus ateizmo puolimo laikais koplyčia naudota grūdams sandėliuoti.

Po karo Lurdą prižiūrėjo iš uždaryto Padvarių pranciškonų vienuolyno atvykęs ir pas Kazimiero

Kazimiero Navirausko 1920–1921 m. pastatytas Kartenos Lurdas. Juliaus Kanarsko nuotr., 2019 m.

Navirausko seserį Akviliną apsisostusi vienuolė sesuo Tarcizija – Marija Šiaulinskaitė. Ji slapta mokė Abakų ir aplinkinių kaimų vaikus katekizmo, rengė juos prie I Šv. Komunijos, rūpinosi neturtingais vaikais, siuvo jiems drabužėlius.

XX a. 9 dešimtmecio pradžioje koplyčią remontavo parapijos klebonas

Gyventojų sumažėjo beveik 10 kartų

Kaip ir daugeliui mūsų krašto gyvenviečių, didelės įtakos tolesnei Abakų raidai turėjo sovietinė kolektyvizacija ir melioracija, po kurių gyventojų skaičius ėmė mažėti.

Jei 1959 m. kaime gyveno 195, o

Kartenos Lurdo koplyčios Švč. Mergelės Marijos su kūdikiu Jėzumi ir Šv. Martyno paveikslai, šiuo metu saugomi Kartenos bažnyčioje. Jolantos Kliekutės nuotr., 2017 m.

Jonas Jesinevičius, vėliau – kunigas Petras Merliūnas, kuris vertingus paveikslus perkėlė į bažnyčią.

Naujas Lurdo lankymo pakilimas prasidėjo atgimimo laikais, o 2002 m. jame pirmąkart apsilankė Tėšlų vyskupijos vyskupas Jonas Boruta.

Vilniuje gyvenusi kraštiečių dailininkė Regina Songailaitė-Balčikonienė (1922–2002) nutapė ir padovanojo šešis angelų paveikslus, papuošusius koplyčios interjerą. 2005 metais meistras Arvydas Klovas su pagalbininkais atliko kapitalinį koplyčios remontą.

Kartenos Lurdo koplyčios interjeras su barokiniu altoriumi. Abipus jo – dailininkės Reginos Songailaitės-Balčikonienės dovanoti Angelų paveikslai. Juliaus Kanarsko nuotr., 2012 m.

1970 m. – 116 žmonių, tai per kitus devynerius metus gyventojų skaičius smarkiai krito ir 1979 m. buvo registruoti tik 46 asmenys.

2001 m. gyveno 28 žmonės, 2002 m. pradžioje buvo 13 ūkių ir 21 gyventojas. Didžiausią ūkį valdė ūkininkas Vynantas Samulionis, gyvenantis Kartenoje.

Šiuo metu kaimui priklauso 494,52 hektaro žemės, kurioje 2011 m. gyveno 25 žmonės. Pagal užimamos teritorijos dydį iš 20-ties Kartenos seniūnijos gyvenviečių Abakai užima penktą vietą, nusileisdami tik Kartenos miesteliui, Balsiškių, Dauginčių ir Žadeikių kaimams.

Kaimo praeitį menančios senosios kapinės 1997 m. buvo įrašytos į Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros vertybių registrą, o 1998 m. Vyriausybės pripažintos valstybės saugoma kultūros vertybe, turinčia memorialinį vertingųjų savybių pobūdį.

Kultūros vertybių registre registruotas Kartenos Lurdo koplyčios puošmena tapęs liaudies dailės kūrinys – altorius su dviejų sėdinčių angelų skulptūromis, kurį XVIII a. antroje pusėje sukūrė nežinomi meistras.

Julius KANARSKAS
Istorikas, Kretingos muziejus